

Diskussionsfrågor

Innan ni startar en diskussion kring filmen i gruppen är det viktigt att läraren/ledaren funderar igenom hur man ska hantera diskussionen och svaren. Dela gärna upp gruppen i mindre grupper och låt deltagarna först skriva ned sina svar.

Innan filmen

- Vad är facket? Vad är fackets uppgift?
- Varför och hur bildades facket?

Efter filmen

- Vad är facket?
- Hur kom facken till?
- När bildades LO?
- Vad är "den svenska modellen"?
- Nämn några bestämmelser och lagar som kommit till genom facket och hjälpt arbetarna under de senaste 100 åren.
- Vad menas med att "vi har gått från ett industrisamhälle till ett tjänste- och informationssamhälle"?
- Vad gör facket för att hjälpa sina medlemmar på dagens arbetsmarknad?
- Hur gjorde Reband i filmen när hon blev illa behandlad av sin arbetsgivare?
- Vad är ett skyddsombud?
- Vad är en arbetstagarorganisation?
- Vad är en arbetsgivarorganisation?
- Vad är ett kollektivavtal?
- Vad är en strejk?
- Vad är en lockout?
- Varför, tror du, att uppfattningarna om facket skiljer sig så mycket från person till person?
- Vad tycker du om facket?
- Vad tror du om fackets framtid?

Uppgift

- Gör ett grupparbete om fackföreningsrörelsen i Sverige – leta fakta och jämför dåtid med nutid. Jämför gärna Sverige med andra länder - kan vi lära oss något från andra länder eller är det tvärtom? Presentera arbetet som en uppsats, som ett föredrag, som webbsida, bok, film eller som en pjäs.

5

Vill du veta mer?

<http://lankskafferiet.skolverket.se>

- Skolverkets sajt med länkar till webbplatser du kan använda i skolarbetet

www.facketforandras.nu

- TCO:s hemsida med information om bl.a. kollektivavtal

www.lo.se/ung

- LO:s pedagogiska hemsida om facket

www.fackliganyheter.nu

- 17 fackliga tidningar samlade på ett ställe

<http://facket.net/>

- Hemsida om bl.a. facket, fackets historia, arbetsgivarorganisationer m.m.

Läs mer om
våra filmer på
kunskapsmedia.se

Om Kunskapsmedia

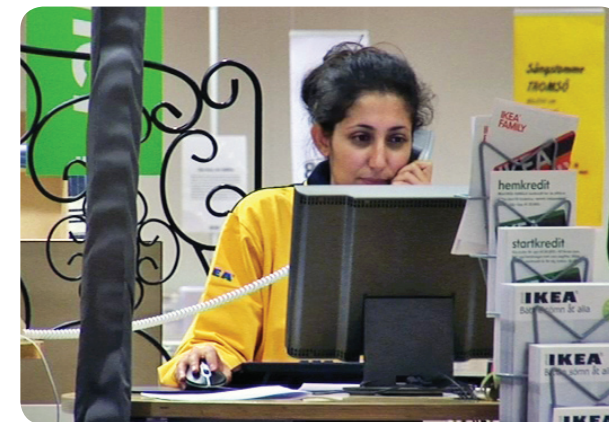
Kunskapsmedia AB är ett medieföretag som producerar och distribuerar utbildningsprogram på dvd/TV/streaming till bland annat AV/Mediacentraler, skolor, företag, förvaltningar och organisationer. Genom pedagogiska program kan man påverka attityder samt engagera och stimulera inläring av ny kunskap. Har du tips på filmer vi borde köpa in eller producera? Kontakta oss på info@kunskapsmedia.se

Kunskapsmedia AB
Kolonien
Telefonvägen 30, 126 37 Hägersten
Tel: 08-545 634 60
E-post: info@kunskapsmedia.se
www.kunskapsmedia.se

6

Studiehandledning

Om facket

Filmen förklarar vad facket är, vad de gör och hur fackföreningsrörelsen uppstod. Innehåller intervjuer med ungdomar och företagare, företrädare för en arbetsgivarorganisation samt olika fackförbund.

Om facket är utmärkt som grundkunskap kring fackföreningsrörelsen, svensk arbetsmarknad, samt som diskussionsunderlag kring för- och nackdelar med en fackförening.

Produktion: ©Kunskapsmedia AB i samarbete med New Generation Film
Svensk distribution: ©Kunskapsmedia AB 2009
Filmnr: 1249KM

© Rättigheterna till studiematerialet ägs av Kunskapsmedia AB.
Du har rätt att använda dig av studiematerialet i samband med visning av programmet.

Om facket

Programmets innehåll

Om facket handlar om svensk fackföreningsrörelse och vad facket egentligen är. Filmen förklarar varför det uppstod fackförbund, vad de gör och hur facken organiseras idag.

Vi får träffa ungdomar som inte är med i facket, ungdomar som är medlemmar, och de som tycker att fackförbund är onödiga. Vi möter företagare som är mot facket, och företagare som är för facket, samt företrädare för en arbetsgivarorganisation samt olika fackförbund som förklarar vad fackförbunden gör för sina medlemmar.

Som avslutning ställs frågan: Hur kommer facket att se ut i framtiden? Kommer de att finnas kvar?

Om facket är utmärkt som grundkunskap kring fackföreningsrörelsen, svensk arbetsmarknad, samt som diskussionsunderlag kring för- och nackdelar med en fackförening.

Syfte/inlärningsmål

- Att förklara vad facket är, vad de gör och hur fackföreningsrörelsen uppstod
- Att visa vilka fördelar och nackdelar det finns med facket
- Att utgöra diskussionsunderlag kring facket

Mål som eleverna bör ha uppnått efter genomgången grundskola, bl.a.

- förstå hur olika intressen, ideologier och traditioner påverkar sättet att se på individ och samhälle samt hur samhällets normer och värderingar påverkar och påverkas av individen
- kunna förstå hur politiska, ekonomiska, geografiska och sociala förhållanden har format och ständigt påverkar såväl vårt eget samhälle som det internationella samhället
- ha kunskap om demokratins framväxt och funktion samt kunna tillämpa ett demokratiskt arbetssätt

Om arbetstagarorganisationer och fackföreningar

Arbetstagarorganisationer är ideella föreningar. Trots den väldiga betydelse som fackföreningar har i Sverige finns ingen speciell lag om dem. Detta beror på att fackföreningarna motsatt sig lagstiftning, men också på att sådan inte ansetts behövlig.

En facklig organisationsstruktur med lokala och centrala föreningar samt topporganisationer har byggts upp. Med lokal organisation förstås enligt medbestämmandelagen (MBL) en förening som är part i lokala förhandlingar med arbetsgivaren, t.ex. en klubb eller en avdelning. En central organisation är ett förbund av lokala föreningar. Topporganisationer är sammanlutningar av centrala organisationer, som LO, TCO och SACO. Den närmare rollfördelningen bestäms av stadgarna.

Fackföreningar har en omfattande behörighet att handla för sina medlemmar. De ingår kollektivavtal och beslutar om arbetskonflikter. De företräder medlemmarna vid förhandlingar och i arbetstvister. Fackföreningar som ingått kollektivavtal har utvidgad behörighet. De kan i många fall träffa avtal med arbetsgivaren om att avvika från lag. De har ofta rätt till styrelsepresentation. De utövar de anställdas rätt till medbestämmande, t.ex. rätten att få information och att förhandla med arbetsgivaren om viktiga beslut. Fackföreningarna har också skyldigheter. Viktigast är att de ska företräda medlemmarna på ett sakligt sätt och ta tillvara deras intressen.

Fackföreningar sysslar ofta även med uppgifter som ligger utanför egentlig facklig verksamhet, t.ex. samhällspolitik, utbildning och internationell solidaritet.

Det finns fackföreningar för anställda i de flesta yrken, men de starkaste är de som organiserar arbetare inom industrin. Deras huvudorganisation LO har ett mycket starkt inflytande i det svenska samhället och på svensk politik. Det beror bland annat på att LO hör nära ihop med det socialdemokratiska partiet. Fackföreningen på en arbetsplats kallas fackklubb.

Fackföreningsrörelsen uppkom under andra hälften av 1800-talet, då industriarbetarna hade det mycket svårt och var fattiga. Facket är en del av det som kallas arbetarrörelsen. Under 1900-talet uppkom fackföreningar även för tjänstemän, sådana som arbetar på kontor. Vanliga tjänstemän tillhör TCO, medan till exempel läkare, ingenjörer, domare och andra med högre utbildning är organiserade i SACO.

Lagen om anställningsskydd (LAS)

Denna lag infördes under sjuttioalet och innebär att arbetsgivaren inte bara kan sparka arbetstagaren hur som helst. Arbetstagaren kan endast sägas upp om det "föreligger saklig grund" (t.ex. arbetsbrist).

Stridsåtgärder

När arbetstagaren och arbetsgivaren inte kommer överrens, kan parterna vidta drastiska åtgärder. För arbetstagaren kan det handla om att gå ut i strejk, d.v.s. avstå från att jobba tills arbetsgivaren tvingas gå med på arbetstagarens krav. En arbetsgivare kan å andra sidan stänga ut sina arbetare genom en så kallad "lockout", då ingen får komma in och arbeta och därmed inte heller får sin lön.

Kollektivavtal

Kollektivavtal är en överenskommelse som gäller alla inom en viss branch. Avtalet reglerar bl.a. löner och anställningsvillkor. Ett ingånget avtal är tidsbegränsat; under denna tid råder fredsplikt, d.v.s. så kallade *stridsåtgärder* är förbjudna.

De största arbetstagarorganisationerna

- LO - 1,6 miljoner medlemmar, uppdelade på 15 fackförbund
- TCO - Tjänstemännens Centralorganisation som har 1,2 miljon medlemmar, uppdelade på 17 förbund
- SACO - Sveriges Akademikers Centralorganisation, SACO, har närmare 600 000 medlemmar i 24 förbund.

Källa: *Nya Millennium A-B-C (Bonnier), NE, m.fl.*

Allmänna råd inför visningen:

- Gå igenom filmen för att lära dig filmens pedagogiska uppbyggnad och huvudbudskap.
- Tänk igenom vad du ska be deltagarna fokusera på.
- Hur ska du använda filmen? Som starter, som utgångspunkt för diskussion/grupparbete?
- Hur ska du följa upp filmvisningen?
- Introducera filmen genom en kort beskrivning av innehållet och tala om hur det berör deltagarna.
- Tala om varför du valt just det här programmet.
- Ange om deltagarna ska fokusera på något särskilt och om de ska föra anteckningar.
- Informera om vad som ska hända efter filmens slut.
- Koppla filmen till deltagarnas egen situation.

- > **Ämne:** Arbetsliv, Samhällskunskap
- > **Ålder:** Från 14 år (H, Gy)
- > **Speltid:** 14 minuter
- > **Svenskt tal + svensk text**